

Sprawozdanie z działalności Sieci Obywatelskiej Watchdog Polska w 2020 roku

Cele stowarzyszenia

Celem Stowarzyszenia jest upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji oraz wspieranie działań monitorujących i edukacyjnych, w szczególności podejmowanych przez członków i członkinie Stowarzyszenia i osoby z nimi współpracujące, na rzecz zwiększenia przejrzystości i uczciwości życia publicznego, w tym:

- 1) działanie na rzecz swobodnego dostępu do informacji publicznej;
- 2) działanie na rzecz efektywnego, praworządnego, przejrzystego i otwartego na kontrolę obywatelską gospodarowania majątkiem publicznym i zarządzania politykami publicznymi;
- 3) wspieranie merytoryczne i finansowe osób i organizacji w sprawowaniu kontroli obywatelskiej;
- 4) podejmowanie działań na rzecz propagowania etyki życia publicznego i aktywności służących przeciwdziałaniu korupcji.

Dane dotyczące działalności Stowarzyszenia

Posiedzenie Walnego Zebrania Członków i Członkiń miało miejsce 12 i 13 września 2020 roku w Warszawie. Ze względu na stan epidemii, zgodnie z art. 15złh ust. 1, w związku ze zmianami w ustawie o rachunkowości, WZCC mogło odbyć się do 30 września 2020 roku. Zgodnie z art. 10 ust. 1b i 1c, w związku z ust. 1e ustawy prawo o stowarzyszeniach było to zebranie zorganizowane w trybie zdalno-stacjonarnym w wyniku wprowadzenia stanu epidemii w Polsce (Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, o których mowa w ustawie z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób Dz. U. z 2020 r. poz. 1845).

WZCC miało charakter sprawozdawczo-wyborczy. Uzupełniony został skład Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Komisji Etyki. Skład Zarządu musiał zostać uzupełniony w wyniku rezygnacji Bartosza Wilka ze sprawowania funkcji. Nową członkinią zarządu została Marzena Błaszczuk. Z kolei skład Komisji Rewizyjnej został uzupełniony o Adama Dobrawego, w wyniku rezygnacji Katarzyny Krześniak-Dęgi z członkostwa. Komisja Etyki została uzupełniona o dwoje nowych członków – Norberta Orłowskiego i Edytę Widawską, gdyż od WZCC z 2019 dwa miejsca pozostawały nieobsadzone. Poza tym Walne Zebranie Członkiń i Członków przyjęło stosowne sprawozdania

Skrócone podsumowanie działalności w 2020 roku

W 2020 roku na nasze działania wpłynęła pandemia COVID-19 oraz wybory na Prezydenta RP w warunkach pandemii. Wydarzenia 2020 przyczyniły się do poszerzenia tematyki działań i zakresu podejmowanych tematów.

Prowadziliśmy nasze stałe działania związane z poszerzaniem jawności – składaliśmy wnioski o informację, pisaliśmy teksty, chodziliśmy do sądu.

Wiele wysyłanych przez nas wniosków dotyczyło działań rządu, administracji państwowej, samorządów i służby zdrowia w związku z pandemią. Zajęliśmy się także wyborami na Prezydenta RP, w związku z nieprawidłowościami w ich organizacji.

Z drugiej strony, ze względu na to, że sądy administracyjne przez kilka miesięcy działały w ograniczonym zakresie, prowadziliśmy mniej spraw w sądach administracyjnych.

Wzmocniliśmy natomiast nasz głos w debacie publicznej i współpracę z innymi organizacjami oraz prowadziliśmy edukację i działania w Internecie, poprzez organizowanie webinarium i kampanii na <https://sprawdzamyjakjest.pl/>

Nasze działania w liczbach wyglądały następująco:

- **9 528 to liczba wszystkich wniosków o informację publiczną, które wystaliśmy.** To najwięcej w całej naszej historii, dwa razy więcej niż w rekordowym pod tym względem 2018 roku. Ta liczba w dużej mierze zależy od wysyłek do gmin (jest ich prawie 2 500), które seryjnie pytaliśmy aż trzy razy. Poza tym seryjnie pytaliśmy szpitale i nadleśnictwa oraz redakcje gazet prowadzonych przez samorządy. To kilkaset podmiotów za każdym razem.
- **W liczbie wszystkich wniosków kryje się liczba 373. To liczba indywidualnych wniosków do pojedynczych instytucji wystanych przez nas w 2020 roku.** To 15% więcej niż w 2019 roku.
- **1 200 - tyle spraw wpłynęło do naszej bezpłatnej poradni prawnej.** To o 32% więcej niż w 2018 roku. Kolejne kilkaset to nieliczone przez żaden system porady telefonicznie, choć w 2020 roku były one rzadsze ze względu na pandemię.
- **55 - to liczba posiedzeń sądów w sprawach, w które byliśmy zaangażowani.** To o 2/3 mniej niż w 2019 roku. Przyczyną tak dużego spadku było to, że rozprawy były odwoływane przez sądy z powodu pandemii.
- **194 to liczba tekstów, które ukazały się na naszych stronach internetowych.** To o prawie 1/3 więcej niż w 2018 i 2019 roku.
- **33 to liczba webinarium,** które zorganizowaliśmy w ramach naszych stałych działań z zakresu edukacji obywatelskiej oraz w związku z pandemią COVID-19 i wyborami na Prezydenta RP
- **1000 to liczba osób,** które skorzystały z webinarium
- **309 to liczba wzmianek prasowych** na nasz temat w mediach
- **300 to liczba osób,** które zaangażowały się w analizowanie dokumentów na sprawdzamyjakjest.pl

- **25 to liczba stanowisk i wypowiedzi** w debacie publicznej

Opis działań

Wyniki wybranych spraw sądowych

Co prawda w 2020 roku znacznie rzadziej, niż w poprzedzających latach zapadały wyroki sądów w naszych sprawach, to jednak odnieśliśmy kilka ważnych zwycięstw.

W czerwcu 2020 roku zakończyła się sprawa dotycząca dostępu do informacji o tym, komu Nadleśnictwo w Białowieży sprzedaje drewno. W wyniku naszej wygranej w sądzie, Nadleśnictwo udostępniło nam pełną informację. Sprawa rozpoczęła się na początku 2016 roku, gdy na fali medialnych doniesień o zwiększonej wycince drzew w Puszczy Białowieskiej złożyliśmy wniosek o udostępnienie informacji o tym, z którymi podmiotami na przestrzeni poprzedzających 6 lat, Nadleśnictwo zawarło umowy na sprzedaż drewna. Nadleśnictwo nie chciało udostępnić szczegółowej informacji powołując się na tajemnicę przedsiębiorcy.

W maju 2020 roku Naczelny Sąd Administracyjny wydał korzystny dla nas wyrok w sprawie dostępu do pytań z egzaminów medycznych, które już się odbyły, znoszący bariery w tym zakresie. Jeszcze w 2016 roku, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że nie ma powodów ograniczać dostępu do wiedzy o odbytych egzaminach. Tymczasem parlamentarzyści, chwilę po wyroku, wprowadzili 5-letnią barierę w dostępie do nich. Naczelny Sąd Administracyjny uznał to za tzw. oczywistą niekonstytucyjność, zastosował bezpośrednio Konstytucję i pominął niekonstytucyjne przepisy.

Udało nam się też uzyskać wyrok sądu stwierdzający, że orzeczenia dyscyplinarne strażaków są informacją publiczną oraz uzyskać konkretne orzeczenie, na które czekała rodzina strażaka zmarłego podczas ćwiczeń w swojej jednostce. Orzeczenie dotyczyło osób winnych tragedii, które złamały procedury i następnie próbowały tuszować sprawę. Dzięki dostępowi do informacji rodzina mogła nie tylko stwierdzić co się wydarzyło, ale także zwrócić uwagę nie na nieprawdziwe informacje i dochodzić sprawiedliwości.

Dzięki skorzystaniu z art. 23 ustawy o dostępie do informacji publicznej, który przewiduje sankcję karną za nieudostępnienie informacji publicznej, udało nam się zachęcić Polską Fundację Narodową, której budżet pochodzi od spółek skarbu państwa, by przedstawiła wydatki związane z kampanią „Opowiadamy Polskę - Safe and Innovative Poland”. Nasz wniosek wynikał z informacji medialnych dotyczących artykułów w zagranicznych gazetach, m.in. w „The Wall Street Journal”, „Financial Times” czy „The Washington Post”, będących płatną reklamą, których autorami mieli być m.in. prezydent Andrzej Duda i minister kultury i dziedzictwa narodowego Piotr Gliński. Dzięki naszym działaniom polscy podatnicy mogą sprawdzić, że każdy z tych artykułów kosztował między 100 a 170 tys. USD. Fundacja początkowo twierdziła, że nie jest pewna czy jest podmiotem zobowiązany do udzielenia odpowiedzi. Umiejętnie korzystając z prawa upewniliśmy ją, że tak jest, a Fundacja przedstawiła szczegółowe informacje na swojej stronie.

W 2020 roku zajmowaliśmy się także tematem przekazywania danych ze spisów wyborców Poczcie Polskiej. Jest to element nieprawidłowości, które miały miejsce przy okazji organizowania wyborów prezydenckich podczas pandemii. Najpierw, 6 kwietnia 2020 roku, Sejm przyjął ustawę regulującą jak mają przebiegać wybory 10 maja 2020 roku, czyli w czasie pandemii COVID-19. Określała ona, że będą to wybory w całości korespondencyjne a operator wyznaczony (Poczta Polska S.A.) będzie odpowiedzialny za dostarczenie kart do głosowania wyborcom i komisjom wyborczym. Jednak w całej procedurze legislacyjnej doniosłą rolę odegrał Senat, któremu przysługuje miesiąc na rozpatrzenie ustawy zgłoszonej przez Sejm i zgłoszenie do niej poprawek. Rządzący zdali sobie sprawę, że jeśli Senat będzie procedował ustawę, może ona wejść w życie na dwa dni przed wyborami. Powinni zatem szykować wybory w tradycyjnej formie, gdyż nie było możliwości zorganizowania wyborów korespondencyjnych w terminie 10 maja 2020 roku. Tradycyjne wybory nie wchodziły jednak w grę.

I tu rozpoczęło się działanie bez podstawy prawnej. 16 kwietnia 2020 roku Premier nakazał Poczcie Polskiej S.A., by organizowała wybory korespondencyjne. Podstawą wydania tego polecenia, jak to później tłumaczono (nie wynika to z decyzji) miał być artykuł 99 jeszcze innej ustawy, z 16 kwietnia 2020 roku o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. Problem w tym, że 16 kwietnia 2020 roku, nie było możliwości prawnej zorganizowania wyborów w pełni korespondencyjnych. Jednak 22 kwietnia 2020 roku Poczta Polska S.A. zażądała od wójtów, burmistrzów i prezydentów miast przekazania spisów wyborców. Jako podstawę prawną podawała opisaną decyzję Premiera. Organizacje społeczne ostrzegały samorządowców, że nie ma podstawy do przekazania danych. Około 15% wójtów, burmistrzów czy prezydentów zdecydowało się jednak to zrobić. Na tych samorządowców składaliśmy zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przekroczenia uprawnień. Prokuratury były jednak niechętne do wszczynania postępowań. Jeszcze w 2020 roku udało nam się uzyskać kilka postanowień sądów, które nakazały wszczęcie śledztwa.

Monitoringi

Przeprowadziliśmy kilka monitoringów związanych z naszymi zaplanowanymi działaniami i sytuacją pandemii COVID-19.

W czasie całego 2020 roku złożyliśmy 60 wniosków o udostępnienie informacji publicznej, związanej z pandemią. Wnioskowane informacje otrzymaliśmy w 26 przypadkach. Nie zawsze była to kompletna odpowiedź, czasem odmawiano odpowiedzi na część wniosku, wydając decyzję. Takich decyzji otrzymaliśmy łącznie 5. W 30 przypadkach nie uzyskaliśmy odpowiedzi: organy zastaniały się niewiedzą lub ignorowały nasze wnioski. Dużym problemem było odsyłanie z pytaniem do innych instytucji (tak było w 11 przypadkach), które również często nie miały wnioskowanych informacji. Bywało, iż przrzucano się naszym wnioskiem w nieskończoność – taki ping – pong często uprawiała Kancelaria Prezesa Rady Ministrów z Ministerstwem Zdrowia. Pytaliśmy m. in. o szczegóły realizacji kampanii Narodowego Programu Szczepień, szczegóły współpracy rządu z Radą Medyczną i rekomendacje ekspertów dotyczące walki z drugą falą pandemii czy zakupy środków ochrony medycznej oraz sposoby testowania i liczenia zachorowań na COVID, a także szczegółowe wskaźniki.

Sprawdzaliśmy także jakie polecenia wojewodowie wydają gminom w związku z pandemią COVID-19 oraz jak przygotowane na pandemię są szpitale.

W związku z wyborami, tradycyjnie interesowaliśmy się jawnością finansowania komitetów wyborczych. Chcieliśmy doprowadzić do zwiększenia przejrzystości kampanii wyborczej. O tym, że przejrzystość w tej dziedzinie wymaga poprawy, informowała już OBWE w 2019 roku „Aby zwiększyć przejrzystość finansowania kampanii wyborczych, należy rozważyć zobowiązanie partii i koalicji do ujawniania wpłat od osób prywatnych, a wszystkich kandydatów do składania okresowych sprawozdań z dochodów i wydatków przed dniem wyborów.” Jest to jednak temat, który nie spotyka się ze zrozumieniem i wsparciem Komitetów oraz odpowiedzialnych instytucji.

Wspólnie z obywatelkami i obywatelami zaangażowanymi w analizę dokumentów na portalu sprawdzamyjakjest.pl dokonaliśmy też diagnozy zaangażowania mieszkańców i radnych w debatę nad raportem o stanie gminy. Jak się okazało, w większości gmin nie miała ona miejsca. W wyniku tej diagnozy, wspólnie z partnerską organizacją – Fundacją Pole Dialogu – podjęliśmy się szukania pilotażowych sposobów na angażowanie mieszkańców w 15 gminach.

Wydaliśmy także raport z innego monitoringu realizowanego w ramach portalu sprawdzamyjakjest.pl dotyczącego sprawności sądów po zmianach w sądownictwie mających miejsce od 2017 roku. Jak się przekonał tematyka ta jest trudna do zrozumienia dla obywateli i w efekcie, po przeprowadzeniu monitoringu, nadal wiele spraw nie była jasna. Tymczasem idea podjęcia tego tematu wiązała się ze zwiększeniem zrozumienia go przez obywateli. Dlatego w wyniku pytań, które zadawaliśmy sobie wraz z osobami zaangażowanymi w analizy, wspólnie z Fundacją Inpris, zorganizowaliśmy 4 webinaria o sądownictwie.

Ponadto wydaliśmy raport z kampanii przeprowadzonej na platformie sprawdzamyjakjest.pl jeszcze przed wybuchem pandemii, który dotyczył żywienia w szpitalach. Był to temat sygnalizowany nam przez lekarzy, jako ważny w leczeniu pacjentów. Dostęp do informacji publicznej jest zaś narzędziem do zbierania informacji, które mogą wesprzeć głos specjalistów. Pandemia COVID-19 spowodowała jednak, że przed polską służbą zdrowia stanęły nowe wyzwania, zatem kwestia żywienia nie doczekała się właściwej debaty w 2020 roku.

Wpływanie na kształt prawa

2020 rok zaczął się od ustawy, która miała zwiększyć kontrolę władzy wykonawczej nad sądownictwem. Niezależność sędziowska jest zaś istotnym instrumentem obrony praw obywateli i obywateli. Dlatego zabieraliśmy głos w Senacie podczas debaty o ustawie.

W związku z nadchodzącymi wyborami prezydenckimi – wspólnie z innymi organizacjami, w tym wiodącą w temacie Helsińską Fundacją Praw Człowieka - pytaliśmy o stosunek kandydatów do art. 212 Kodeksu Karnego, dotyczącego zniesławienia, i postulowaliśmy jego dekryminalizację.

Wspólnie ze 119 organizacjami z Unii Europejskiej apelowaliśmy także do instytucji unijnych o przygotowania dyrektywy chroniącej tych, którzy występują w interesie publicznym. Zwracaliśmy

uwagę, że Unia Europejska winna zareagować na zjawisko pozwów sądowych służących do knebrowania osób i organizacji, rozliczających tych, którzy dzierżą władzę. Tymi sprawującymi władzę mogą być firmy, przedstawiciele władzy publicznej jako osoby prywatne i inne ważne postaci, które poprzez pozwy sądowe starają się uciszyć przemawiających w interesie publicznym. Typowymi pozwanymi są ci, którzy sprawują funkcje watchdogów, np. dziennikarze i dziennikarki, aktywiści i aktywistki, grupy nieformalne, akademicy, związki zawodowe, organizacje skupiające media i organizacje społeczne. Pozwom tym nadaje się nazwę Strategiczne Pozwy Przeciw Zaangażowaniu w Sprawy Publiczne (Strategic Lawsuits Against Public Participation – SLAPP).

Wspólnie z Helsińską Fundacją Praw Człowieka apelowaliśmy do Ministerstwa Zdrowia, Sanepidu oraz dyrektorów szpitali o przestrzeganie prawa do wolności słowa personelu medycznego oraz powstrzymania się od nakładania nadmiernych ograniczeń czy też wyciągania konsekwencji wobec medyków pełniących rolę sygnalistów w związku z sytuacji pandemii COVID-19.

Podnosiliśmy temat warunków dla legalności zdalnych obrad i głosowań rad gmin, wydając kilka opinii prawnych i prowadząc webinaria.

Protestowaliśmy przeciw ustawowej bezkarności władzy, którą Sejm próbował wprowadzić w związku z pandemią COVID-19. Ostatecznie ustawy nie uchwalono w wyniku braku większości w koalicji rządzącej.

Zabieraliśmy głos w sprawie ustaw wpływających na jawność. Jedna dotyczyła ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego i tu udało nam się skutecznie zażegnać zagrożenia. Druga jawności doświadczeń na zwierzętach.

Zaangażowaliśmy się także w działania na rzecz wyboru obywatelskiej kandydatki na Rzecznika Praw Obywatelskich, Zuzanny Rudzińskiej-Bluszcz, którą ostatecznie poparło ponad 1200 organizacji społecznych. Zajmowaliśmy widocznością organizacji w kampanii i koordynacją komunikacji pomiędzy organizacjami. Była to próba ochrony urzędu RPO.

Zabieraliśmy głos w sprawie sytuacji białoruskiego społeczeństwa, które domagało się wolnych wyborów.

Edukacja obywatelska

Prowadziliśmy Szkołę Inicjatyw Strażniczych, która z powodu pandemii częściowo została przeprowadzona zdalnie.

Przeprowadziliśmy 33 webinaria. Część z nich była otwarta, a ich tematami było sądownictwo, fundusz sołecki, prawo do informacji, inicjatywa lokalna, protesty wyborcze, zniestawienie i artykuł 212 kodeksu karnego. Część skierowana była od uczestniczek i uczestników naszych projektów – Szkoły Inicjatyw Strażniczych i gmin uczestniczących w projekcie dotyczącym raportu o stanie gminy.

Finansowanie działań (koszty działań w 2020 roku)

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ STATUTOWYCH (KOSZTY W 2020 ROKU)

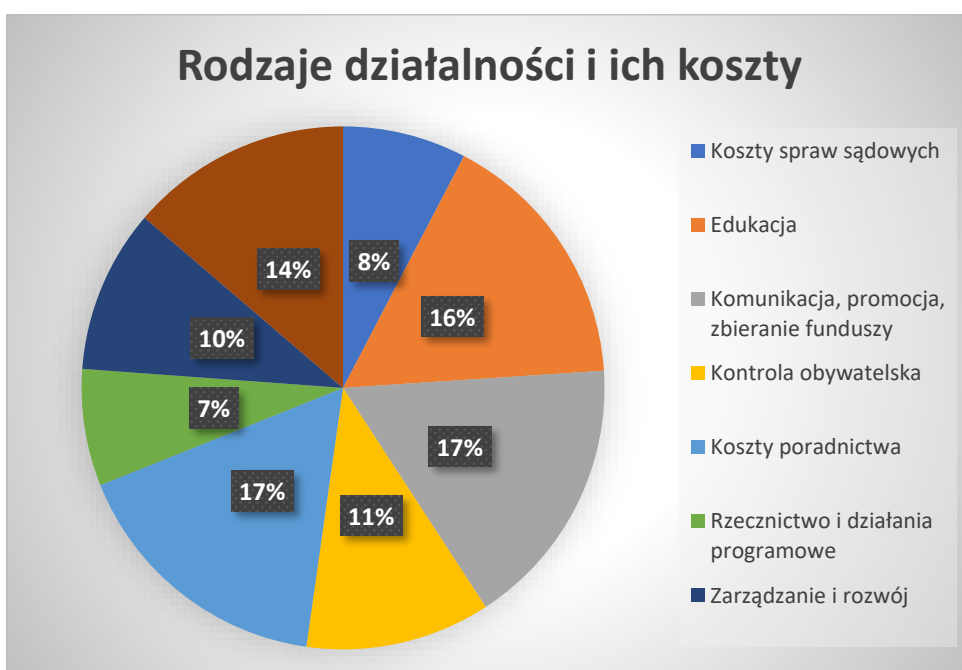
Finansowane przez obywateli	Finansowane z grantów
<ul style="list-style-type: none"> Darowizny od osób indywidualnych, składki, ew. zysk z działalności gospodarczej lub zwroty sądowe - 147 310,43 1% podatku od podatników - 470 260,09 zł <p>Razem: 617 570,51 zł (43% kosztów)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Fundacja im. Stefana Batorego - 38 656,37 zł (na Szkołę Inicjatyw Strażniczych i obsługę kampanii Nasz Rzecznik) Open Society Foundations for Europe - 156 323,91 zł (na projekty "Raport o stanie gminy – kolejny obowiązek czy narzędzie dla mieszkańców i władz" oraz Rozwój działań z obywatelami zainteresowanymi zdobywaniem rzetelnej wiedzy") Sigrid Rausing Trust - 580 370,05 zł (grant instytucjonalny) Forum Społeczeństwa Obywatelskiego UE-Rosja - 23 166,87 zł (współpraca we wspieraniu społeczeństwa obywatelskiego z Rosji i Białorusi) <p>Razem: 828 017,20 zł (57% kosztów)</p>

Fundacja im. Stefana Batorego -Projekt wg wniosku nr 24890 - 24 687,15	Wsparcie dla działań koordynujących wokół kampanii Nasz Rzecznik – dotyczącej wyboru społecznej kandydatki na Rzecznika Praw Obywatelskich, w której Sieć Obywatelska zbierała podpisy organizacji i prowadziła komunikację.
Fundacja im. Stefana Batorego -Projekt wg wniosku nr 23732 - 13 969,22	Część kosztów piątej edycji Szkoły Inicjatyw Strażniczych. Kursu szkoleniowego dla lokalnych watchdogów.
Sigrid Rausing Trust umowa 3 letnia 2018-2020 580 370,05	Dotacja instytucjonalna, z które zostały pokryte głównie koszty personelu (75%) Sieci Obywatelskiej Watchdog Polska, część kosztów Szkoły Inicjatyw Strażniczych, kosztów związanych ze wspieraniem spójności organizacji i kosztów administracyjnych.
Open Society Initiative for Europe -numer grantu: OR2020-72662 42 618,70	Koszty partnerskiego projektu z Fundacją Pole Dialogu i gminami, które dążą do lepszego wdrażania narzędzia dyskusji o gminie, jakim jest raport o stanie gminy.

Open Society Initiative for Europe -numer grantu: OR2019-60854 113 705,21	Koszty rozwoju portalu sprawdzamyjakjest.pl i realizacji V Szkoły Inicjatyw Strażniczych
Wpłaty 1% 470 260,09	Głównie koszty sądowe, koszty personelu, koszty administracyjne.
Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego wg umowy nr 226/NL/2018 29 500,00	Koszty rozwoju technologicznego sprawdzamyjakjest.pl
Forum Społeczeństwa Obywatelskiego UE-Rosja e.V - UMOWA PARTNERSKA 23 166,87	Stáže dla osób z Rosji i Białorusi
Działania finansowane ze środków własnych, składek członkowskich, darowizn, zwrotów	Koszty promocji, zarządzania, drobne koszty w zakresie zarządzania, poradnictwa prawnego, kontroli społecznej, spójności organizacyjnej

Jakie są proporcje kosztów statutowych

Typy działań	
Koszty spraw sądowych	8%
Edukacja	16%
Komunikacja, promocja, zbieranie funduszy	17%
Kontrola obywatelska	11%
Koszty poradnictwa	17%
Rzecznictwo i działania programowe	7%
Zarządzanie i rozwój	10%
Administracja	14%
	100%

Koszty spraw sądowych (8% budżetu) to wynagrodzenia prawników należących do stałego zespołu prawnego, koszty opłat i zwrotów sądowych, a także koszty zewnętrznych pełnomocników.

Edukacja (16% budżetu) to koszty personelu, ekspertek i ekspertów, przejazdów, wyżywienia, zakwaterowania, sal szkoleniowych, materiałów szkoleniowych i opłat za platformę do webinarów.

Komunikacja, promocja, zbieranie funduszy (17% budżetu) to wynagrodzenia personelu prowadzącego media społecznościowe, stronę internetową, przygotowującego newslettery, redagującego teksty i przygotowujące całą komunikację w organizacji. Ponadto koszty ogłoszeń i internetowej promocji, ulotek, gadżetów, badań, tłumaczeń.

Kontrola obywatelska (11% budżetu) to koszty rozwoju serwisu sprawdzamyjakjest.pl oraz przejazdów związanych ze sprawowaniem kontroli obywatelskiej na miejscu (np. w gminach)

Koszty poradnictwa (17% budżetu) to wynagrodzenia prawniczek i prawników oraz zakupu literatury czy dostępu do bazy aktów prawnych on-line.

Rzecznictwo i działania programowe (7% budżetu) to głównie koszty personelu oraz przejazdów związanych z udziałem w posiedzeniach parlamentarnych.

Zarządzanie i rozwój (10% budżetu) to koszty personelu zarządzającego, koszty związane z rozwojem organizacji i personelu, np. dostęp do mediów i szkolenia, koszty Walnego Zebrania Członkiń i Członków, spotkań Zarządu, stałych przejazdów, obsługi zatrudnienia – szkolenia BHP i badania lekarskie.

Administracja (14%) to koszty personelu administracyjnego utrzymania infrastruktury IT, księgowość, najmu biura i co-workingu, koszty drukowania i kopiowania, telefonów, ochrony, materiały biurowe i drobne wyposażenie.

Nie bez powodu w większość opisanych typów działań pojawiają się koszty personelu. Bez zespołu pracownic i pracowników nie moglibyśmy poświęcić się kontaktom z sądami, poradnictwu, wnioskowaniu o informację i analizowaniu otrzymywanych odpowiedzi, pisaniu tekstów, dyskusowaniu w mediach społecznościowych i edukowaniu obywaterek i obywateli. W 2020 roku koszty personelu stanowiły 67% wszystkich kosztów działania stowarzyszenia. Nasze wynagrodzenia i zakresy obowiązków są dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej - *Ścieżka: bip.siecobywatelska.pl – Majątek, zarządzanie, polityka organizacji – Jawne wynagrodzenia*